

Dudziński W. — PTAKI ŁOWNE.
PWRiL, Warszawa 1977, s. 292,
nakład 20 000, cena 160 zł.

Książka jest wydana estetycz-

nie, na offsetowym papierze. Całość opracowania przedstawiona została przejrzysto, językiem bardzo komunikatywnym, przemawiającym zarówno do myśliwych jak i do wszystkich miłośników przyrody ojczystej. Tekst uzupełniony jest 185 rycinami i 54 barwnymi fotografiami.

We wstępie autor informuje czytelników o tym, że w Polsce występują 32 gatunki ptaków lęgowych, co stanowi 64% wszystkich gatunków łownych bytujących w kraju. Polowanie na ptactwo jest u nas bardzo popularne, co pozostaje w związku z dość powszechnym występowaniem kilku podstawowych gatunków ptaków łownych, jak również z możliwością wyboru przez myśliwego najbardziej odpowiadających mu sposobów polowania.

Rokrocznie pozyskuje się w Polsce od 1,2 do 1,7 mln ptaków łownych, zależnie od sezonu. Autor wyraża przypuszczenie, że znaczenie ptaków jako obiektów łowów będzie w najbliższej przyszłości najprawdopodobniej jeszcze większe, w związku z coraz powszechniejszym dostrzeganiem walorów rekreacyjnych łowiectwa i znaczeniem tego sposobu odpoczynku dla szerokich rzesz ludzi pracy.

Część pierwsza składa się z następujących siedmiu rozdziałów:
I. Ogólna charakterystyka gromady ptaków — *Aves*

W tym rozdziale autor przedstawia morfologię i anatomię ptaków, omawiając szerzej układ pokarmowy, nerwowy i rozrodczy. Interesująco podane są ogólne informacje dotyczące rozrodu ptaków, ich okresów godowych, zakładania gniazd, sposobów zdobywania pokarmu, wędrówek sezonowych, obrączkowania, sporządzania i konserwowania zbiorów ornitologicznych.

II. Przegląd systematyczny ptaków łownych. Uwzględnione tu zostały nie tylko ptaki gnieźdzące się w naszym kraju, ale i regularnie pojawiające się w Polsce, zalatujące sporadycznie i dotychczas u nas nie spotykane, lecz możliwe do napotkania.

III. Klucz do oznaczania ptaków łownych. Zamieszczone klucze umożliwią oznaczanie ptaków z rzędów: błaszkodziobe, kuraki, siewkowate i wróblowate, do nich bowiem należy większość gatunków ptaków łownych.

IV. Opisy gatunków ptaków łownych. Na 100 stronach dokonane zostały opisy następujących gatunków ptaków łownych: czapla siwa, geś gęgawa, ohar, krzyżówka, krakwa, świstun, rożeniec, cyranka, cyraneczka, płaskonos, kaczką hełmiasta, głowienka, podgorzałka, czernica, gągoł krzykliwy, cietrzew, głuszec, jarząbek, kuropatwa, przepiórka, bażant obrożny, derkacz, łyska, drop, batalion, kszyc, dubelt, bekasik, słonka, gołąb grzywacz, kwiczoł i paszkot.

W opisie autor zwraca uwagę na budowę ciała ptaka, charakterystyczne cechy upierzenia, budowę gniazd, wygląd jaj i porę gniazdowania, rozprzestrzenienie, biotop, pokarm, pory przylotów i odlotów, aktywność dzienną oraz znaczenie gospodarcze.

Na rycinach przedstawiono sylwetki gatunków w pozycji stojącej i w locie, mapy z zaznaczeniem ich rozprzestrzenienia w świecie oraz ich stanowiska w Polsce, poza tym pokazano, w odniesieniu do niektórych gatunków, pozy tokowe samców, kształty jaj, wygląd dziobów, palców i głów, różnice w upierzeniu obu płci i blisko ze sobą spokrewnionych gatunków.

V. Opisy gatunków ptaków drapieżnych. Stosunkowo dużo mniej-

sca poświęcił autor ptakom drapieżnym, które nie są wprawdzie ptakami łownymi, ale oddziaływały na gospodarstwo łowieckie przez swoje stosunki pokarmowe. Wszystkie ptaki drapieżne objęte zostały w Polsce ochroną gatunkową. W rozdziale tym zwrócono uwagę na konieczność ochrony ptaków drapieżnych jako selekcyonerów populacji ptaków łownych, a także tępicielei szkodliwych gryzoni. Omówione zostały następujące gatunki ptaków drapieżnych: jastrząb, krogulec, błotniak stawowy, błotniak popielaty, błotniak zbożowy, kania czarna, kania ruda, bielik, orzeł przedni, orlik grubodzioby, orlik krzykliwy, myszółów zwyczajny, trzmielojad, krótkoszon, rybołów, sokół wędrowny, kobuz i pustulka.

Wydaje się, iż ze względu na zamieszczenie tego, bardzo zresztą interesującego rozdziału, uzasadnione byłoby zmienienie tytułu książki np. na „Ptaki łowne i ptaki drapieżne Polski”.

VI. Czynniki ograniczające występowanie ptaków łownych. Największe znaczenie ma tu oddziaływanie człowieka poprzez uprzemysławianie kraju, prowadzenie prac melioracyjnych, nowoczesny sposób gospodarowania w lasach, mechanizację prac rolnych i wprowadzanie gospodarki wielkołanowej, stosowanie chemicznych środków o różnorodnym oddziaływaniu, zanieczyszczanie środowisk życia, ruch turystyczny i związaną z nim penetrację łowisk, a także hałas.

Na występowanie ptaków łownych wywierają także wpływ przedstawione w omawianej publikacji układy warunków atmosferycznych, drapieżne ptaki i ssaki oraz różnego pochodzenia choroby.

VII. Ochrona i hodowla ptaków łownych. Tutaj omówione zostały zabiegi przeciwdziałające niszcze-

niu biotopów i stratom w okresie lęgów oraz podczas zimy. Dużo miejsca poświęcił autor zapobieganiu stratom wskutek chemizacji i zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego oraz sztucznej hodowli gęsi gęgawej, kaczki krzyżówki, głuszców, cietrzewi, przepiórek, bażanta i dropi. Dokonano przeglądu doświadczeń krajowych i zagranicznych.

Część druga książki składa się z czterech rozdziałów.

I. Polowanie na ptaki. Omówione tu zostały stosowane w naszym kraju i za granicą sposoby polowania na czaple, dzikie gęsi, dzikie kaczki, cietrzewie, głuszce, jarząbki, kuropatwy, przepiórki, bażanty, derkacze, łyski, dropie, bataliony, bekasy, słonki, gołębie grzywacze, kwiczoły i paszkoty. Podano także okresy polowań, metody stosowania wabików, przygotowywania budek itp.

II. Warunki bezpieczeństwa na polowaniu. Zwrócono uwagę na niektóre niebezpieczne sytuacje, szczególnie związane z polowaniami na ptactwo. Pokróćce autor przypomniał przepisy obowiązujące na polowaniu w czasie przerw w polowaniu oraz podczas polowań indywidualnych i grupowych.

III. Postępowanie z ubitym ptactwem. Duży wpływ na jakość tuszy ma odległość z jakiej oddano strzał oraz umiejętność obchodzenia się z ubitym ptactwem. Zagadnienia te omawia autor podobnie jak i sprawy związane z noszeniem ubitych ptaków i ich transportem, kulkowaniem, czyli usuwaniem wnętrza bez otwierania jamy brzusznej i postępowaniem z ptakami przeznaczonymi na trofea.

IV. Trofea myśliwskie. Autor omawia przygotowywanie trofeów do wypychania, sporządzanie tzw.

medalionów oraz trofeów w postaci piór.

Wyrażam przekonanie, że autor osiągnął zamierzony cel. Napisana przez niego książka z pewnością zwiększy zainteresowanie społeczeństwem łownym nie tylko szerszych kręgów myśliwych, ale i miłośników przyrody ojczystej, a także przyczyni się do lepszego poznania tych gatunków, ich ochrony i zwiększenia liczebności ich

produkcji. Mimo stosunkowo wysokiej ceny, książka ta powinna się znaleźć w posiadaniu nie tylko myśliwych, ale powinna uzupełnić biblioteki szkół średnich i wyższych uczelni leśnych i rolniczych, uniwersyteckich wydziałów przyrodniczych oraz instytucji zainteresowanych łowiectwem, hodowlą i ochroną ptaków łownych.

Zbigniew Sierpiński